

KÖSZÖNTŐ

A. Gergely András az FKI Etnológiai Központja 2022-es komáromi konferenciáján. (Liszka József felv.)

Az odafigyelő ember

A. Gergely András annyi éves, ahány a komáromi Jókai, leánykori nevén Magyar Területi Színház. Azok egy csacs szóviccel ünnepelnek: *hetvenkedünk*. András viszont nem az a hetvenkedő típus. Minden, csak nem hetvenkedő. Meg hát nem is minden. De semmiképpen nem hetvenkedő. Szerény, szelíd, nagy tudású... Az ilyesmit persze nem szívesen hallja,

de hát ki tehet róla, ha az, meg aztán épp az, mármint, hogy nem szívesen hallja, bizonyítja a szerénységét. Kapcsolatunk érdekesen alakult, nem mondhatom el, hogy kora gyermekkorunk óta jó viszonyban vagyunk, merthogy semmilyenben nem voltunk. Levelező tagozaton ismerkedtünk össze, s keveredtünk, talán nem túlzás ez, afféle szakmai barátságfélébe. Egyszer csak elkezdett könyvismertetésekkel küldeni az Acta Ethnologica Danubiana számára, ami sűrű levelezgetéseket vont maga után. Vajda László óta az egyetlen emberem, akivel éjfél után két-három óra tájban még frissen lehet kommunikálni. De ez mellékes. Fiatalkoromban rájöttem, hogy az irodalomban az új irányzatok képviselőit mindig kísérte egy-egy kritikus derékhad, amely az irodalmi termékeket megismerni, értelmezni segített. Nélkülük a költők szegett szárnyú madarak lettek volna. És akkor én úgy gondoltam, hogy nekünk, fiatal néprajzosoknak is szükségünk volna hasonló segédcsoportokra... Jobb híján olykor magam próbáltam erre vállalkozni, de hát ismertettének és ismertetőnek egy személyben bajos lenni. A. Gergely Andrásban viszont ezt fedeztem föl. Az odafigyelőt, az értelmezőt, a kontextusba helyezőt. A tördelés előtti utolsó pillanatig fogadtam és fogadok tőle ezért a jövőben is, amíg tehetem, mindennemű recenziót. Persze mást is.

Levelei, a stílusuk, megformáltságuk félreismerhetetlen. Kár, hogy ez a műfaj (egy-egy jelentős személyiség levelezésének kritikai közreadása) a technikai végzetberohanás okán, sok más mellett, kiveszőfélben levőnek látszik. Mert ki az, aki összegyűjtögeti az e-maileket? (Olykor próbálkozom vele, de módszeresen nem megy.) A. Gergely András ezen stílusjegyei a nyomtatásban megjelent szövegeiben is megmutatkoznak, szelídebben, „szalonképebben” persze, de a szerzője kézjegyét félreértetlenül magukon hordozzák. Maga a tartalom olthatatlan érdeklődésről, türelmes odafigyelésről, nyitottságról tanúskodik. Úgy gondolom, számára a különféle megközelítési módok, tudományos diszciplínák és módszerek csak eszközök valami felfejtéséhez. Hogy mi ez a valami? Talán patetikusnak hangzik, de az emberi, annak

az összes vetületével, aspektusával, ágával-bogával. Igen, a *nihil humani a me alienum puto* szellemisége. Publikációs listája (a Magyar Tudományos Művek Tárában összesen 2406 tételt tartalmaz, 241 oldalon) éppen ezért lenyűgöző és elriasztó. Mármost egy ilyen kis köszöntő méltatlan szerzője számára, aki (törpeségére rádöbbenve) azt sem tudja, hova kapjon, s honnan hajoljon el gyorsan. Legfeljebb diszciplináris sarokpontokat merészelhet itt említeni, noha azt sem biztos, hogy maradéktalanul meg sikerül oldania. A könyvtártudománytól és pedagógiától, szociológiától, szociográfiától a kulturális (szociális) zenei antropológián és zenefilozófián át a politikai antropológiáig (vagy fordítva), a regionalizmus, a kisebbségi lét, a városszociográfia, -antropológia, falu- és elitkutatás, romológia, vallásantropológia, a néprajzi filmezés, mind-mind hatalmas problémabokrok gyökérzetét jelentik A.Gergely András eddigi életművében. Tematikus kulcsszavakként az etnikumok és vallások, roma dzsessz-zenészek, irodalmi szövegértelmezések, analízisek, munkásmobilitás, lokális identitás, vérvád, klezmer, filozemitizmus, újpogány szertartásvilágok... És akkor még említést sem tettem pályafutása egyéb aktivitásairól, hiszen nyomdai szedőként kezdte, majd lett könyvtáros, újságíró, rádiós, filmes, televíziós... Egyetemi oktató, intézetalapító, szerkesztő, kiadó... Jószerével még kipontozni is alig tudom, hogy mi minden még.

Külön fejezet tárgya lehetne az Ünnepest (nem jó szó, nem olyan magát ünnepestető típusnak nézem jelen írás *szenvendő alanyát*), szóval A.Gergely András recenziós, könyvismertető, kritikus tevékenysége külön elemzést is megérdemelne. Milyen témákat, szerzőket mutat be? Mindeneket. Legalábbis a felületes szemlélő úgy érezheti, de alighanem az egzakt vizsgálatok sem mutatnának más képet. A szerkesztőként (is) olvasott könyvismertetései nyomán egy kíváncsi, türelmes, minden írásműben a jót, felhasználhatót és felhasználandót keresi. És csak ismételni tudom: valóban afféle *odafigyelő ember*. Rilke szavaival élve (*Nichts ist mir zu klein und ich lieb es trotzdem*¹), semmi sem elég kicsi számára, nincs jelentéktelen téma, hogy ahhoz ne közelítene végtelen szeretettel, megértéssel, s abból ne tudna valami, az egésze mutató tanulságot kimutatni. Aztán meg is fordíthatjuk: semmi sem elég nagy neki, hogy abból ne tudna visszajutni a kicsihez, a mindenkori emberhez.

Miközben párhuzamosan éppen másfél tucatnyi könyvről ír tanulmányértékű ismertetést, szelíden felajánlja, ha valamit korrektúrázni kellene, számíthatunk rá. Aztán csak úgy mellékesen kiderül, hogy mások éltek is az ilyen lehetőségekkel...

Mit mondhatnék még akkor, amikor (noha kis gömböcként terebélyesedik a szöveg, aminek műfaja, ha van ilyen, mégiscsak valaminő terjedelmi határokat szab) semmit nem mondtam? Töretlen életkedvet, -erőt, egészséget, (saját érdekünkben is!) sok odafigyelő írást kívánva az *odafigyelő embernek*, saját fordulatával zárom: *virágöz-zék minden madáracsicsergés!*

Liszka József

1 Nemes Nagy Ágnes, tartalmilag nem túl pontos, de hát költői? magyarításában ez így hangzik: *semmi sem csepp, mindent szeretek.*